

اعتراف تلخ و دیر هنگام شاه

۲ آذر ۱۴۰۴ ساعت ۹:۴۰

در آبان ۱۳۵۷، در بحبوحه توفان انقلاب، محمدرضا شاه پهلوی با چهره‌ای نگران و حالتی آشفته، در جلسه‌ای فوق‌العاده با فرماندهان ارتش، به اشتباهات گذشته اعتراف کرد و فرمان عفو عمومی را چاره کار دانست. اما سخنان او، که در دوران سلطنتش بی‌سابقه بود، برای فرماندهان ارتش پیامی تلخ داشت: این اقدامات "بسیار دیر" بود و نشان از عدم درک عمیق شاه از خواست واقعی مردم می‌داد؛ ملتی که دیگر نه عذرخواهی می‌خواست و نه عفو، بلکه پایان سلطنت پهلوی را فریاد می‌زد.

این سخنان، که نشان از نگرانی شاه از عمق فاجعه داشت، در حالی بیان شد که فرماندهان ارتش آن را بسیار دیر هنگام می‌دانستند. این تصمیم، نشانگر عدم درک شاه از خواسته واقعی مردم بود که دیگر با یک عذرخواهی و عفو عمومی، از پایان حکومت پهلوی دست نمی‌کشیدند:

«در آبان ماه ۱۳۵۷، در یکی از جلسات شورای عالی ارتش، شاهنشاه با حالتی بسیار گرفته و نگران وارد جلسه شدند. پس از صحبت‌های مقدماتی، ایشان به موضوع اصلی پرداختند. شاه گفتند: «اوضاع کشور به هیچ وجه قابل تحمل نیست. من فکر می‌کنم باید یک کار اساسی انجام دهیم. من تصمیم گرفته‌ام که برای مردم سخنرانی کنم و به اشتباهات گذشته اعتراف کنم. این تنها راهی است که شاید بتوانیم بخشی از اعتماد مردم را باز گردانیم.» این سخنان شاه، همه حاضرین در جلسه را متعجب کرد. زیرا شاه در طول دوران سلطنت خود هرگز در مورد اشتباهات حکومتی صحبت نکرده بود و همیشه خود را در موضع حق مطلق می‌دید. شاه ادامه داد: «من باید بگویم که در برخی از سیاست‌ها، به‌ویژه در مورد آزادی‌های اجتماعی و سیاسی، تندروری‌هایی شده است. اعتراف می‌کنم که ساواک بیش از حد مجاز سخت‌گیری کرده است و این اشتباهات را باید اصلاح کنم.» ایشان افزودند: «همچنین تصمیم دارم فرمان عفو عمومی صادر کنم تا تمامی زندانیان سیاسی و کسانی که در اعتراضات شرکت داشته‌اند، مورد عفو قرار گیرند و به زندگی عادی بازگردند. این کارها باید فوراً انجام شود تا شاید بتوانیم جلوی سیل انقلاب را بگیریم.» تیمسار قره‌باغی در ادامه می‌گوید: «ما در جلسه به شاهنشاه اطمینان دادیم که ارتش تا آخرین لحظه از ایشان حمایت می‌کند، اما در خفا همه می‌دانستیم که این اقدامات بسیار دیر انجام شده است. اعتراف به اشتباه در زمانی که مردم دیگر خواستار سلطنت نیستند، تأثیری نخواهد داشت. این نشان می‌داد که شاهنشاه هنوز عمق فاجعه و خواسته واقعی مردم را درک نکرده‌اند. ایشان فکر می‌کردند با یک عذرخواهی و عفو عمومی، می‌توانند مردم را آرام کنند. این در حالی بود که مردم دیگر چیزی کمتر از پایان حکومت پهلوی را نمی‌خواستند.»

منبع: ارتشبد عباس قره‌باغی، خاطرات پراکنده رجال پهلوی، تهران، نشر آبی، ۱۳۸۱، ص ۱۸۵-۱۸۳.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۵۰۲۵۴/شاه-دیرهنگام-تلخ-اعتراف>